

RAPPORT

De nationella skyddsstyrkorna

– en tillgång för folket, försvaret och hembygden

2010-09-05

Förord

De nationella skyddsstyrkorna, tidigare benämnt hemvärdnet, är idag en del av Försvarsmaktens insatsorganisation. Dessa styrkors betydelse för vår samlade försvars- och krishanteringsförmåga ökar. Ambitionen är att rekrytera 22 000 soldater även om någon övre gräns inte ska sättas. Folkpartiet vill driva på denna utveckling ytterligare genom att hemvärdnet organiseras som regelrätta infanteribataljoner.

Allan Widman, försvarspolitisk talesperson

Inledning

Nationella skyddsstyrkornas betydelse för svensk militär krisberedskap har ökat väsentligt sedan början av 90-talet. Ett allt yngre hemvärn med bättre utrustning och beväpning bör ges mer krävande uppgifter. Hemvärnet är nu en del av insatsorganisationen. Folkpartiet vill driva på denna utveckling ytterligare genom att hemvärnet organiseras som regelrätta infanteribataljoner.

Nationella skyddsstyrkorna – vad är det?

De nationella skyddsstyrkorna, tidigare benämnt hemvärnet, är idag en del av Försvarsmaktens insatsorganisation. De är moderna krigsförband med en medelålder om 38,9 år. I de nationella skyddsstyrkornas insatskompanier ligger den under 30 år. Det kan till exempel jämföras med drygt 42 år bland svenska yrkesofficerare. Andelen kvinnor i nationella skyddsstyrkorna är också långt större än i den övriga Försvarsmakten.

Inte heller ifråga om tillgänglighet klarar den övriga insatsorganisationen en jämförelse. Medan beredskapen för huvuddelen av våra insatsförband alltid räknats i månader är de nationella skyddsstyrkorna tillgängliga på dagar eller, i många fall, på några timmar.

I och med det senaste försvarsbeslutet kommer nationella skyddsstyrkorna att utgöra drygt 40 procent av numerären i det militära försvaret. Det är hög tid att göra upp med den gamla bilden av ”hemvärnet”. Som vassa, rörliga och oerhört kostnadseffektiva förband har de blivit oundgängliga för vår nationella säkerhet.

De ca 30 000 frivilliga i nationella skyddsstyrkorna har en unik kombination av militär och civil kompetens. De är uthålliga och väl organiserade. Vid sidan av rent militära uppgifter utgör de ett viktigt stöd till samhället. Varje år utför de hundratals insatser vid eftersökning av försvunna personer, släckning av skogsbränder samt vid andra olyckor och påfrestningar för samhället.

Soldaterna rekryteras lokalt och består idag av 60 bataljoner. Parallellt med de stridande enheterna finns 24 hemvärnsmusikkårer. De 60 bataljonerna ska under de närmaste åren bli 40. Från 2014 ska nationella skyddsstyrkorna bestå av cirka 22 000 soldater.

Huvuddelen av soldaterna är stridande soldater och ska ha gjort minst 85 dagars militär grundutbildning. Idag har de flesta gjort mycket mer än så och en fjärdedel av dem är specialistutbildade. Dessutom har många ett civilt yrke och kunskaper som ofta är användbara i olika situationer.

Det är ett ideellt och frivilligt uppdrag att gå med i Hemvärnet och åtta frivilliga försvarsorganisationer har avtal med försvarsmakten om att rekrytera och utbilda personal. Dessa är Frivilliga Flygkåren (FFK), Frivilliga Motorcykelkåren (FMCK), Frivilliga Radioorganisationen (FRO), Sjövärnsskårens Riksförbund (SVK RF), Svenska Brukshundsklubben (SBK) och Sveriges Bilkårers Riksförbund (Bilkåren).

Det genomförs ca 180 chefskurser per år varav ca 90 kurser vid Hemvärnets stridsskola i Vällinge för att utveckla hemvärnsbefäl till grupp-, pluton-, kompani- och bataljonschefer. Mellan 1200 och 1500 elever genomför årligen kurser vid stridsskolan.

Nationella skyddsstyrkorna i framtiden

Hemvärnsgrupperna kvar

Folkpartiet motsätter sig nedläggning av de tjugotvå s.k. hemvärnsgrupperna. Dessa stödjer och utbildar de nationella skyddsstyrkorna. Både av militärgeografiska och rekryteringspolitiska skäl är de väl spridda över landet. Av betydelse för rekrytering och utbildning är även förbanden inom grundorganisationen. Folkpartiet kommer att verka för att nuvarande regementen och flottiljer behålls.

Nya uppgifter - infanteribataljoner

Vi anser att de nationella skyddsstyrkorna bör göras om till förband som kan lösa mer kvalificerade uppgifter. Sverige förfogar över ett omfattande materiellt arv. Många av soldaterna i nationella skyddsstyrkorna har lång militär utbildning. Att med detta som utgångspunkt skapa infanteribataljoner är inte bara möjligt utan också lämpligt. Det innebär vissa kompletteringar vad avser understödsvapen och fordon.

I dagens nationella skyddsstyrkor är plutonen den mest centrala förbandsenheten inom bataljonen. Om förbanden ska lösa uppgifter som t.ex. fördröjningsstrid behövs ytterligare samövning på kompaninivå.

Direktanskaffning av materiel till nationella skyddsstyrkorna

Hemvärdet är en allt viktigare del av insatsorganisationen, inte minst i det nationella beredskapsperspektivet. Tillsammans med det faktum att arvet inte på sikt kommer att räcka för att materielförsörja förbanden ställer på sikt krav på direktanskaffning.

Beredskapspolisen – en uppgift för nationella skyddsstyrkorna

Möjligheterna till deltagande i den civila krishanteringens kräver nya befogenheter och kanske också kompletterande utbildning, t.ex. motsvarande beredskapspolisen. Rikspolisstyrelsen (RPS) har föreslagit regeringen att avveckla beredskapspolisen. Som skäl anges att antalet ordinarie poliser i Sverige ökat från 16 000 till 20 500 sedan vi på 90-talet inrättade våra 1 500 beredskapspoliser. Därför bedöms de nu som överflödiga.

Den svenska poliskåren kommer, oavsett storlek, att i varje given stund vara uppbyggd av ordinarie verksamhet. Beredskapspolisen ska användas när exceptionella händelser kräver en kraftig förstärkning. Så har också skett i samband med det första Gulfkriget på 90-talet och under Gudrun. Eftersom RPS finner uppgiften att administrera beredskapspoliserna som betungande kan detta uppdrag med fördel överföras på Hemvärdet, även om utbildning och beslut om insats förblir hos polisen.

Försvarmaktens stöd till samhället

Försvarmaktens möjligheter att stödja polisens arbete blev för några år sedan föremål för ny lagstiftning. Trots andra avsikter synes de nya reglerna ha motverkat en god samverkan och ett effektivt resursutnyttjande. Möjligheterna att på ett mer effektivt sätt använda t.ex. nationella skyddsstyrkorna i civil krishantering bör på nytt ses över.

Inget tak för nationella skyddsstyrkorna

Rekryteringen till nationella skyddsstyrkorna bygger just på lokala initiativ och stor öppenhet. Personliga kontakter, korta ledtider och individuellt mottagande har givit goda resultat. Tidigare har storleken på nationella skyddsstyrkorna vid varje försvarsbeslut bestämts av hur många soldater som för tillfället bedömts genomföra tjänstgöring enligt sina kontrakt. Dessa styrkors ökade betydelse för vår samlade försvars- och krishanteringsförmåga gör emellertid att någon övre gräns för numerären inte ska sättas. Kan man rekrytera fler än de cirka 22 000 soldater som var ambitionen i 2009 års beslut ska man få göra det.

Gotland

Gotlands betydelse för försvaret av Sverige kan inte överskattas och soldater som inte behöver transporteras till Gotland vid en kris är extra värdefulla. Vilket betyder att samtliga gotlänningar i vapenför ålder ska erbjudas militär utbildning till nationella skyddsstyrkorna eller insatsförband på ön.